

Haastedisie 2001
Jaorgang 11, nr. 1
Oplaoge: 2000 stoks

't Herenhoentien

BESTE KIENDER!

Et is haast en de meerste bomen beginnen al weer te verkleuren. Kiek mar es om je henne. Bi'j schoele staon d'r vast ok wel een peer van zokke bomen. Wat veur kleuren hebben die op et ogenblik?

In de bos van Piepmoes staon now ok alderhaande bomen mit hiele mooie kleurde blaeden. Mar niet alliend de bomen bin daar now hiel mooi, d'r staon ok prachtige poddestoelen. Ok die hebben soms de mooiste kleuren, zoas geel, blauwachtig en rood mit witte stippen. Piepmoes en zien kameraoden de gelegouw, et roodbossien en de doeve gaon op een mooie dag de bos in om die te bekieken en om mooie blaeden te verzaemelen. Ze gaon ok mitien lekkere neuties en beigies veur Piepmoes zuken zodat de moes dommiet in de winter genoeg te eten het. Et gaot allegere hiel goed totdat ze besluten om an de oostkaante van de bos te kieken. Mar an die kaante van de bos staot ok de boerderi'je daar Klaos de kaeter en zien vrundinnegien Miep wonen...

Aachterop dit kraantien zien jim dit keer wat over de blaeden van bomen die hier bi'j jim in de buurt gruuien, en op de inlegvellen staon alderhaande tekenings van dingen die mit de haast te maeken hebben. Al die tekenings kuj' bruken om een mooie kiekdeuze te maeken. De tekenings moej' vanzels eerst mooi kleuren of varven. Aj' dat daon hebben kuj' ze uutknippen. An alle tekenings zit ok een plak-raantien, dat hoej' vanzels niet te kleuren. Veur de deuze zels kuj' hiel goed een schoedeuze bruken. In ien van de smalle kaanten maek ie een rond gattien om deurhenne te kieken. Uut et deksel knip ie een groot gat en daar kuj' dan deurzichtig kleurd pepier in plakken. In de deuze zels kuj' de tekenings van de inlegvellen plakken, en ie kun vanzels ok zéls dingen tekenen en uutknippen. De ziedkaanten en de achterkaante kuj' varven, of versieren mit bi'jglikeks echte blaeden, mar ie kun d'r ok foto's van de haast uut bi'jglikeks een oold tidschrift op plakken. En wie wet, misschien hej' wel mooie haastfoto's van jim in de buurt die aj' bruken meugen. De bojem van de deuze kuj' ok varven, mar daar kuj' vanzels ok mooie blaeden op leggen. Wi'j hopen dat jim d'r een bulte plezier mit hebben én dat jim vanzels prachtige kiekdeuzen maeken! Vertel et oons mar es!

't Herenhoentien is veural bedoeld veur groep 1, 2, 3 en 4 van et basisonderwies in de Stellingwarven en verschient vier keer in et jaor. Et wodt bedocht, saemensteld en klaormaekt deur Sietske Bloemhoff, in opdracht van de Intergemientelike Begeleidingsgroep Hiemkunde in Oost- en West-Stellingwarf.

PIEPMOES EN DE PODDESTOEL

(Een veurleesverhael van Sietske Bloemhoff)

De zommer is veurbi'j en in de bos van Piepmoes wodt et al weer aorig haastig. Now en dan regent en wi'jt et beheurlik. De eerste blaeden valen van de bomen.

Mar vandaege is et gelokkig prachtig weer. D'r staot haost gien wiend en et zunnegien schient. Kiek, Piepmoes stapt krek de deure uut. Wat zol et moesien van plan wezen?

Now, dat za'k jim gauw vertellen. Piepmoes het mit zien kammeraoden de gelegouw, et roodbossien en de doeve ofpraot om de bos in te gaon. Ze bin van plan om van alles te verzaemelen, zoas lekkere neuties en beigies veur Piepmoes om de winter mit deur te kommen. Mar ze willen ok mooie kleurde haastblaeden zuken en daor heur husies mit versieren. En wie wet zien ze wel mooie poddestoelen!

As Piepmoes een aentien de bos in is, komt hi'j twie van zien maoten al integen. Et bin de gelegouw en et roodbossien.

'Wi'j dochten, wi'j haelen jow vast een aentien op, Piepmoes,' zeggen ze. 'Wi'j hadden zoe'n nocht an vandaege dat we weren al hiel vroeg wakker.'

'Gezellig,' vint Piepmoes, 'kom mit, dan zuwwe gauw de doeve ophaelen.'

De drie dieren lopen naost mekeer over et bospad naor et plak daor de doeve zien nust het. Inienend blift Piepmoes staon.

'Oe heden,' schrikt hi'j en slat de haand veur de mond. 'Wat bin ik toch een sloegerd. Now he'k toch hielendal vergeten een poede mit te nemen om alles in te doen. Hoe moet dat now, ik mag wel weer weeromme naor huus toe om iene op te haelen!'

'Hoeft niet,' zegt et roodbossien, 'kiek mar. Wi'j hebben elk een hiele groten iene en daor kun jow spullegies wel bi'j in. Wi'j brengen jow dan wel evenpies naor huus toe.'

'Dat is aorig van je, roodbossien,' vint Piepmoes, 'et mooiste blad da'k vandaege vien, is veur jow!'

Nao een posien kommen de drie kammeraoden op et plak daor de doeve woont.

'Bliede da'k jim zie,' zegt de doeve, die al ston te waachten, 'ik heb d'r zoe'n zin an. Zuwwe eerst naor de beukelaene gaon? Daor liggen vast wel beukeneuties veur Piepmoes en hiele mooie blaeden. Beukeblaeden kun zo verschrikkelik mooi wezen.'

As de doeve heurt dat Piepmoes zien poede vergeten het, bödt hi'j mitien an dat d'r in zienend ok wel spullegies van Piepmoes kunnen. Intied bin de dieren bi'j de beukelaene ankommen. Tjongejonge, wat hebben ze een gelok! D'r liggen een hieleboel beukeneuties en prachtige blaeden. Alledrie de voegels stoppen de dikste beukeneuties in heur poeden veur Piepmoes. Piepmoes dot zien best om drie hiele mooie blaeden veur zien vrunden op te zuken. Nao een schoffien besluten de vier om ok nog even an de oostkaante van de bos te kieken. Daor staon nog ere bomen die ok hiele mooie blaeden hebben. En misschien zien ze onderwegens ok nog poddestoelen.

'Mar we moe'n vanzels wel goed utkieken,' zegt de gelegouw tegen de eren. 'We bin dan in de buurt van de boerderi'je van Klaos en Miep. En we weten niet waor die vandaege uuthangen.'

Alle viere vienen ze dat ze mit mekeer best goed utkieken kunnen, dan hoeft d'r niks te gebeuren.

Daor lopen ze weer henne. De drie voegels hebben elk een poede mit blaeden en neuties over de schoolder, mar now en dan dreegt Piepmoes ok even iene. As ze op et middelpad binnen - jim moe'n weten dat dat pad al aorig dichte bi'j de boerderi'je van Klaos en Miep is - zien ze inienend allegere mooie poddestoelen. Ze staon d'r in alderhaande kleuren. Donkerbrunen, lochtigbrunen, sommigen bin haost geel, eren blauwachtig en vanzels mooie rooien mit witte stippen. De dieren kieken heur de ogen uut. Mar dan kniepen ze inienend allegere de neuze dichte.

'Wat stinkt et hiere alderheiselikst,' vint Piepmoes, 'wat is dat toch.'

De gelegouw en et roodbossien zeggen dat ze et niet weten.

'Mar ik weet et wel,' zegt de doeve. 'Et is ok een poddestoel, mar hi'j stinkt verschrikkelijk. Hi'j is aorig groot en wit, mit een donker hoetien d'r op. Kiek, daar staot hi'j. Wi'j numen dat altied de stinkzwam. Wat een locht niet? Laoten we mar gauw deurlopen.'

Daor bin de eren et wel mit iens. Vlakbi'j et middelpad vienen ze ok de mooiste blaeden van alderhaande bomen, zoas die van de ekkelboom en de birk. Now en dan kieken ze wel om heur henne as ze de katten ok zien. Mar alles liekt goed te gaon. Liekt, ja... Dat hebben jim goed heurd. Want kiek mar es goed. An et begin van et middelpad gaon de bentepollen die an dat pad gruuien henne-weer. En evenpies laeter nog een peer. Aachter die pollen bin now en dan een peer statten te zien. Kattestatten. De iene is wit mit een zwatte punte d'r an en de ere is zwat mit een witte punte. Et bin de statten van Klaos en Miep. En Klaos en Miep hebben de moes en de drie voegels al lange zien. En ze willen now mar ien ding. En dat is Piepmoes pakken. En opeten.

'Die voegels kun me niet iens zo veul schelen,' zegt Klaos tegen Miep. 'Al die veren! Mar die lekkere, dikke moes, daor he'k ommeraek zin in.'

'En aandere ikke wel,' mierkt Miep. 'Ik zol niet weten wanneer we veur et laest een lekker happien vleis had hebben. Kom op, Klaos, ze hebben oons hielendal niet in de gaten.'

De katten schoemelen de hieltied wat dichter naor de vier kammeraoden toe. Et duurt niet lange meer of de katten kun Piepmoes zo griepen, zó vlakbi'j bin ze.

'Ik tel tot vufe, Miep,' zegt Klaos, 'en dan griepen we him.'

'Tel mar tot drieje, Klaos,' mient Miep, 'eers duurt et zo lange.'

Daor begint Klaos of te tellen. 'Iene, twieje, dr...'

'Wégwezen, jonges,' raost de doeve inienend, 'kiek uut! Daor hej' de katten! Spring zo hadde aj' kunnen bi'j mi'j op de rogge, Piepmoes, dan kun ze je niet pakken!'

Piepmoes springt gauw op de rogge van de doeve en dan vliegen ze vot. Mar et gaot niet zo hadde, want de voegel het Piepmoes én de poede mit neuties en blaeden op de rogge. De beide ere voegels vliegen een aentien veerder. Et lopt gelukkig goed of, totdat...

Inienend vaalt Piepmoes van de doeve. Hi'j zol wat beter zitten gaon, mar raekte de poede. Die zakte wat vot en de doeve perbeerde deur wat schieve te gaon de poede te redden. Dat lokte, mar deur et schieve gaon mieterde Piepmoes naor beneden. Daor ligt de moes en de katten bin vlakbi'j. Oe hedenhitskes toch. Piepmoes gaot staon en het in de gaten dat hi'j in groot geveer is. Wat moet hi'j now! Dan bedaenkt de moes inienend wat. Bi'j et middelpad gruuien ja allegere poddestoelen. En daor staot ommes ok de stinkzwam. En die poddestoel is aorig groot. Misschien zit daor wel een hollegien in daor ik in passe, daenkt de moes. En de katten zullen me daore vast niet zuken. De moes lopt zo hadde hi'j kan naor de poddestoel. Hi'j kan die makkelik vienen, want ie kun him ja percies roeken. As hi'j bi'j de poddestoel komt, zicht hi'j dat d'r inderdaod een klein hollegien in zit. Piepmoes kroept d'r gauw in, et kan allegere krek. En krek op 'e tied, want daor heurt hi'j de katten al blaazen en poesten. Ze begriepen d'r niks van dat ze de moes inienend niet meer zien.

'Waar kan die aekelike moes toch bleven wezen, Miep,' vragt Klaos. 'Now hadden we him bijna.'

'Ik snap d'r niks van,' antwoordt Miep. 'Ie hadden ok vule beter opletten moeten, Klaos, douk bin we de moes kwiet en hebben we vandaage weer gien lekkers.'

'Ie moe'n zels beter opletten,' grauwt Klaos. 'Dat hej' now mit je gezeur over et oftellen, ik luuster ok nooit weer naor je. En wat stinkt et hier allemachtig, ie zollen alderdeegst gien hap eten meer deur de keel kriegen. Lao'we mar gauw veerderop zuken, want hier zit Piepmoes niet vanzels. Ie moe'n wel gek wezen om je op zoe'n stinkplak te verstoppen.'

Daor sjouwen de katten henne en kieken de hieltied om heur toe as ze et moesien ok nog zien. Nee, vanzels, dat hebben jim wel deur. Piepmoes kikt vanuut de stinkzwam de katten nao. Weer mis, jonges, daenkt de moes bi'j himzels, mar et was wel op haoren en snaoren. En et mag hier dan flink stinken, mar dat he'k d'r wel veur over. Da's beter as daj' tussen de kattedoezen belanen.

Dan staot inienend de doeve veur de poddestoel.

'Kom d'r mar uut, Piepmoes, zegt hi'j, 'et geveer is vot. Klim mar weer op mien rogge, dan vliegen we veurzichtig naar je kesteel. De gelegouw en et roodbossien zullen daar ok al wel wezen.'

As ze allegere veilig in Piepmoes zien kesteel zitten, bin ze wel an een glassien drinken toe, mit wat lekkers d'r bi'j. Mar de voegels vienen alledrieje dat Piepmoes eerst mar even onder de douche moet mit een protte lekker roekende ziepe. Jim weten vast wel waaromme...

Hieronder zien jim vuuf blaeden. Bi'j elk blad staot de naeme van de boom daor et blad an gruuit. Eerst in et Nederlaans en dan in et Stellingwarfs.

Soms bin d'r in et Stellingwarfs meer as iene naeme veur een boom, soms alderdeegst hiel vule. Mar die numen we niet allegere!

De blaeden verschillen best wel van mekeer.

Welke verschillen zien jim?

lijsterbes
liesterbeie, fluitehooft, sapiepen

eik
iekenboom, iek, ekelboom

berk
birk, birkenboom

kastanje
kestanje, kestanjeboom

esdoorn
esdoorn

Wie zin het, kan de blaeden naotekenen en kleuren in de mooie kleuren van de haast!

